

UPUTSTVO ZA AUTORE

Pre podnošenja rukopisa za razmatranje za objavljivanje u časopisu „Vojnosanitetski pregled“ (VSP) neophodno je da autori pažljivo pročitaju Uputstvo za autore, kako bi rukopis pripremili u skladu sa propozicijama časopisa.

Rad koji ne ispunjava uslove ovog uputstva ne može biti razmatran i biće vraćen autorima da ga dopune i isprave.

Autori rada prenose svoja autorska prava na izdavača časopisa Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Univerzitet odbrane nakon prihvatanja rada za objavljivanje u VSP.

VSP se pridržava preporuka Međunarodnog komiteta urednika medicinskih časopisa (*International Committee of Medical Journal Editors – ICMJE*), *Preporuke za sprovođenje, izveštavanje, uređivanje i publikovanje naučnih radova u medicinskim časopisima* (dostupno na <https://www.icmje.org/recommendations/>).

VSP je dostupan u režimu otvorenog pristupa. Svi članci mogu se besplatno preuzeti sa sajta časopisa i koristiti u skladu sa licencom **Creative Commons Autorstvo-Deliti pod istim uslovima (CC BY-SA)** (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>).

SLANJE RUKOPISA

Rukopis rada i svi prilozi uz rad dostavljaju se **kao jedan dokument** (prilozi su inkorporirani u tekst i pozicionirani na kraju rukopisa iza odeljka Literatura) isključivo elektronski preko sistema za prijavljivanje *Asestant*. Radi očuvanja kvaliteta fotografija, preporučuje se dostavljanje slika i kao posebnih fajlova, jer Word može smanjiti njihovu rezoluciju, kako bi se izbegla kompresija slika i eventualni gubitak kvaliteta.

Svi autori i recenzenti moraju biti registrovani korisnici sistema sa jedinstvenom e-mail adresom. Registraciju je moguće izvršiti na: <http://asestant.ceon.rs/index.php/vsp/user>. Tehničko uputstvo za korišćenje sistema elektronske prijave dostupno je na: <https://asestant.ceon.rs/index.php/vsp/about/submissions>.

Ukoliko imate problem sa podnošenjem rukopisa putem platforme *Asestant* možete se obratiti za pomoć Redakciji časopisa slanjem e-mejla na adresu: vsp@vma.mod.gov.rs.

OPŠTA UPUTSTVA

VSP objavljuje radove koji do sada nisu prethodno objavljeni (u celini ili delom), koji se ne razmatraju za objavljivanje niti su prihvaćeni za objavljivanje u nekom drugom časopisu.

VSP ne razmatra radove koji su prethodno objavljeni kao preprint verzije.

Časopis prihvata i radove čiji su rezultati prethodno prikazani na naučnim ili stručnim skupovima i objavljeni u vidu apstrakta, pod uslovom da ti rezultati nisu objavljeni sa DOI brojem (npr. prošireni apstrakt u dodatku nekog časopisa).

Ukoliko je deo rezultata podnetog rukopisa prethodno saopšten na naučnom/stručnom skupu ili je deo doktorske disertacije, u Propratnom pismu Uredništvu potrebno je navesti zvaničan naziv skupa, mesto i vreme održavanja, i da li su saopšteni rezultati publikovani i u kojoj formi (npr. isti ili drugačiji naslov ili sažetak), a u Napomeni na kraju rukopisa to treba posebno naznačiti.

Radovi se objavljuju na engleskom jeziku. Pojedine kategorije radova (npr. istorija medicine/stomatologije/farmacije) se po odluci Uredništva VSP mogu objaviti i na srpskom jeziku. Sve kategorije rukopisa osim kategorija uvodnik, pismo uredniku, istraživačko pismo, prikaz knjige, izveštaj sa naučnog ili stručnog skupa se objavljuju sa apstraktima na srpskom i engleskom jeziku (u sklopu rukopisa). O strukturi i obimu apstrakta videti detaljnije u odeljku Apstrakt ovog Uputstva.

Za pisanje rukopisa koristiti program *Word*, font *Times New Roman*, veličinu slova 12, prored 1,5. Veličinu stranice podesiti na format A4, sa levom marginom od 4 cm a preostale tri 2 cm. Tekst kucati bez deljenja reči (hifenacije), a posle svakog znaka interpunkcije staviti samo jedan prazan karakter. Ako se u tekstu koriste specijalni znaci (simboli), koristiti font *Symbol*.

Podaci o korišćenju literature u tekstu označavaju se arapskim brojevima u superskriptu, redosledom kojim se pojavljuju u tekstu.

Stranice numerisati redom u donjem desnom uglu, počev od prve strane (izuzimajući naslovnu stranu).

Pri pisanju teksta na engleskom jeziku pridržavati se jezičkog standarda *American English*. Obavezno je korišćenje međunarodnog sistema mera (SI). Izuzetak čine krvni pritisak (mm Hg) i temperatura (°C).

Prilikom pisanja koriste se standardne skraćenice. Izbegavati skraćenice u naslovu i apstraktu osim ukoliko je neophodno. Pun naziv sa skraćenicom u zagradi navodi se u njenom prvom pominjanju, a dalje u tekstu samo skraćenice, kako u apstraktu tako i u glavnom tekstu. U zaključku rada (ne apstrakta) nema skraćenica.

Ne koristiti komercijalna imena lekova i drugih preparata, a ukoliko je to neophodno uz njihove nazive obavezno navesti i generička imena. Uredaji (aparati) se označavaju fabričkim nazivima, a podatke o proizvođaču (naziv i mesto) navesti u obliku zagradama. Ukoliko se u tekstu koriste oznake koje su spoj slova i brojeva, precizno napisati broj koji se javlja u superskriptu ili subskriptu.

Izbegavati fontove **bold** i kurziv (*italic*) jer su rezervisani za podnaslove. Izuzeci su obavezno pisanje kurzivom onih naziva koji se tako moraju pisati (npr. geni ili strane reči - latinski).

Grupe ispitanika moraju biti jasno definisane i dosledno imenovane kroz ceo rad. Za isti pojam koristiti jedan, jedinstven termin kroz ceo rad. U odeljku Rezultati izbegavati rečenice koje počinju sa: „Tabela X pokazuje“ ili „Slika X prikazuje“. Rečenica treba da opiše rezultat, a oznaka tabele ili slike da stoji u zagradi na kraju opisa. Rečenice ne bi trebalo počinjati skraćenicom, brojem ili datumom. Izbegavati predugačke rečenice koje umanjuju jasnoću teksta i dati prednost kraćim jasnijim rečenicama. Zaključak formulisati novim rečenicama, bez prepisivanja već izrečenih. Prevod radova na engleski jezik posredstvom *Google Translate* može izazvati nerazumevanje teksta i stoga se ne preporučuje.

U izboru ključnih reči koristiti *Medical Subject Headings – MeSH* (<https://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>). Ključne reči u prihvaćenom rukopisu ne podležu autorskoj korekturi, pošto su one deskriptori iz Tezaurusa koje određuju stručni indeksari.

OBAVEZNA PRATEĆA DOKUMENTA

IZJAVA AUTORA I AUTORSTVO

Za svaki rukopis koji se podnosi na razmatranje za objavljivanje u VSP neophodno je da autor(i) dostavi(e) **Obrazac za izjavu o autorstvu (Izjavu autora)** da rad prethodno nije publikovan i da nije istovremeno podnet za objavljivanje u nekom drugom časopisu, da su rukopis pročitali i odobrili svi autori koji ispunjavaju kriterijume autorstva, i kontakt podatke svih autora u radu (ime i adresa, broj mobilnog telefona). U ovom obrascu se autori izjašnjavaju o svakom mogućem sukobu interesa ili njegovom odsustvu. Svi autori moraju Izjavu autora potpisati svojeručno.

Za dodatne informacije o različitim vrstama sukoba interesa videti preporuke Svetskog udruženja urednika medicinskih časopisa (*World Association of Medical Editors – WAME*; <http://www.wame.org>).

VSP poštuje preporuke kriterijuma za autorstvo koje daje ICMJE (<https://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html>). Autorstvo se zasniva na ispunjenju sva četiri kriterijuma: značajnom doprinosu koncepciji rada, dobijanju rezultata ili analizi/tumačenju rezultata; kritičkoj reviziji rukopisa od znatnog intelektualnog značaja; odobrenju finalne verzije rukopisa koja će biti objavljena i preuzimanju odgovornosti za sve aspekte objavljenog sadržaja. Svi drugi učesnici koji su doprineli izradi rada, ali nisu ispunili propisane kriterijume trebalo bi da budu navedeni u Zahvalnici uz preciziranje doprinosa radu. Potrebno je da osobe navedene u Zahvalnici daju pismenu saglasnost.

ETIČKA SAGLASNOST

Sva istraživanja koja uključuju ljude i/ili humani materijal moraju biti sprovedena u skladu sa preporukama ICMJE (<https://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/protection-of-research-participants.html>) i Helsinškom deklaracijom, revizija 2024 (<https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki/>). Skeniranu stranu dozvole Etičke komisije (EK) nadležne institucije koje je odobrila istraživanje, na kojoj se vidi datum izdavanja i predmet istraživanja, autori su u obavezi da dostave istovremeno sa rukopisom. Dozvola EK se dostavlja na jeziku na kome je izdata i engleskom jeziku (može i overena kopija).

U odeljku Metode mora biti navedeno da je studija odobrena od strane nadležnog EK, uz navođenje naziva institucije i broja odluke, kao i da je sprovedena u skladu sa etičkim principima za istraživanja koja uključuju ljude i/ili humani materijal.

Anonimnost pacijenata mora biti zaštićena u skladu sa ICMJE preporukama. Za sva istraživanja koja uključuju podatke o pacijentima koji omogućavaju direktnu ili indirektnu identifikaciju, autori su obavezni da pribave pisani pristanak informisanog pacijenta, da u rukopisu naznače da je pristanak pacijenta pribavljen, i da ga po potrebi dostave Uredništvu.

U slučaju istraživanja na životinjama, autori su dužni da dostave odobrenje nadležnog EK koji vodi brigu o poštovanju međunarodnih standarda o upotrebi laboratorijskih životinja u istraživačke svrhe.

Uredništvo može odbiti radove za koje proceni da nisu izvedeni u skladu sa međunarodnim etičkim standardima.

REPRODUKOVANJE PRETHODNO OBJAVLJENOG ZAŠTIĆENOG MATERIJALA I/ILI NEOBJAVLJENOG TUDEG MATERIJALA

Ukoliko se koriste prethodno objavljene ilustracije (fotografije, sheme) uz obavezno citiranje izvora preuzimanja potrebno je dostaviti dozvolu (pisano odobrenje časopisa u kome su objavljene) za njihovu objavu u VSP. Ukoliko se koriste tuđe neobjavljene ilustracije (fotografije, sheme) potrebno je dostaviti dozvolu autora ilustracija, za njihovu objavu u VSP.

PLAGIJARIZAM

Od 2012. godine svi rukopisi dostavljeni na razmatranje u VSP podvrgavaju se proveru na potencijalni (auto)plagijarizam posredstvom *SCIndex Assistant – Cross Check (iThenticate)*. Rukopisi kod kojih se dokaže (auto)plagijarizam biće odbijeni. U zavisnosti od stepena i vrste utvrđenog (auto)plagijarizma autorima se može izreći zabrana objavljivanja u VSP-u (različite dužine trajanja), uz obaveštenje nadležnih tela u institucijama u kojima autori rade i relevantnih profesionalnih udruženja.

KORIŠĆENJE AI

Generativna veštačka inteligencija (*artificial intelligence-AI*) ili tehnologije koje koriste pomoć AI (AI-potpomognute) mogu se koristiti samo uz poštovanje načela transparentnosti (upotreba AI mora biti jasno navedena u rukopisu), odgovornosti (autori ostaju u potpunosti odgovorni za tačnost i originalnost sadržaja), proverljivosti (svi učesnici u publicističkom procesu moraju proveriti da AI nije unela izmišljene podatke, citate ili tvrdnje) i poverljivosti (autorima i recenzentima je zabranjeno učitavanje rukopisa podnetih u VSP u javne AI servise).

Upotreba AI alata je dopuštena samo za ograničene jezičke i tehničke intervencije u tekstu rukopisa: ispravku gramatike i pravopisa, stilsko doterivanje autorskog teksta, pomoć pri formatiranju, tehničko asistenciju (poput ispravljanja koda). Autori mogu koristiti AI alate isključivo za kreiranje AI-potpomognutog, ali ne i AI -generisanog sadržaja.

Autori koji su koristili AI-potpomognut sadržaj u obavezi su da potpuno i tačno navedu upotrebu AI alata (tačan naziv AI alata, datum pristupa, korišćene upite i svrhu upotrebe), garantuju originalnost naučnog doprinosa, izbegavaju bilo kakvu fabrikaciju ili manipulaciju i poštuju pravila naučne etike. Informacije o korišćenju AI se navode u odeljku Metode ili Zahvalnica.

Zabranjeno je koristiti AI alate za generisanje većeg dela sadržaja rukopisa, kreiranje naučnih ideja, podataka i rezultata, analizu i interpretaciju rezultata, formiranje zaključaka, izmenu slika, tabela ili grafikona (uključujući grafičke sažetke), izmenu podataka ili referenci.

Nedvosmisleno utvrđena nedopuštena upotreba AI za posledicu ima odbijanje rada.

AI ni u kom slučaju ne može biti autor ili koautor rada, niti može kao autor biti citiran u odeljku Literatura.

Radi zaštite poverljivosti, nijedan deo neobjavljenog istraživanja dostavljenog VSP ne sme biti unet u veliki jezički model od strane autora ili recenzenta.

Autori koji su koristili neki od AI alata su u obavezi da prilikom podnošenja rukopisa podnesu i [Izjavu o korišćenju AI](#).

TIPOVI RUKOPISA

U VSP se objavljuju sledeće kategorije i tipovi rukopisa i saopštenja: uvodnik, originalni rad, prethodno saopštenje, kratko saopštenje, prikaz slučaja i serija slučajeva, opšti (narrativni) pregled literature, mini pregled, sistematski pregled literature, meta-analiza, sistematski pregled literature sa meta-analizom, aktuelna tema, u fokusu, rad iz istorije medicine/stomatologije/farmacije, pismo uredniku, istraživačko pismo, kliničko istraživanje, izveštaj sa kongresa i naučnog skupa, prikaz knjige, *In memoriam* i drugi prilozima.

ORIGINALNI ČLANAK

Prikazuje nova i značajna otkrića u određenoj oblasti uz detaljan opis korišćenih metoda istraživanja, dobijenih rezultata i izvedenih zaključaka. Lista referenci treba da uključi najnovije i najvažnije reference iz oblasti rada.

PRETHODNO SAOPŠTENJE

Predstavlja prikaz istraživanja koja nisu završena, sa nalazima koji zahtevaju dodatna istraživanja i validaciju pre konačnih zaključaka, ali su dobijene informacije od interesa za naučnu i stručnu javnost. Sadržaji sva poglavlja kao originalni naučni članak, ali u znatno skraćenom obimu. Autori se podstiču da kasnije objave punu originalnu naučnu studiju sa kompletnim, validiranim podacima i sveobuhvatnom analizom.

KRATKO SAOPŠTENJE

Predstavlja završeno istraživanje koje je malo po obimu, usko fokusirano sa jasnim zaključcima na osnovu predstavljenih rezultata. Sadržaji sva poglavlja kao originalni naučni članak, ali u znatno skraćenom obimu. Smatra se konačnom publikacijom tog specifičnog, malog istraživanja. Ne može se ponovo objaviti kao članak punog obima (iako se podstiče naknadno istraživanje koje se nadovezuje na njega).

PREGLEDNI ČLANCI

OPŠTI (NARRATIVNI) PREGLED LITERATURE

Pregled, kritička analiza i sinteza postojećih naučnih saznanja o izabranoj temi. Autori obuhvataju svu dostupnu pripadajuću literaturu za određeni vremenski period, prikazuju rezultate relevantnih istraživanja, identifikuju nedostatke, ograničenja ili kontroverze i ukazuju na pravce budućih istraživanja, dajući svoje viđenje problema u vidu zaključnog stava. Autori članka ove kategorije mogu biti oni koji su objavili minimalno pet radova publikovanih u časopisima s recenzijom (M20) iz oblasti preglednog rada.

MINI PREGLEDNI ČLANAK

Sažet pregled postojeće literature i najnovijih dostignuća unutar definisanih aspekata određene istraživačke oblasti i njeni novi i/ili aktuelni pravci razvoja.

SISTEMATSKI PREGLED LITERATURE

Sinteza prethodno objavljenih istraživanja o određenoj temi korišćenjem jasno definisanih i unapred određenih metodoloških postupaka za selekciju i evaluaciju. Autor mora da koristi relevantne baze podataka, postavi kriterijume uključivanja i isključivanja studija i primeni transparentnu metodologiju.

META-ANALIZA

Koristi statističke metode za kombinovanje kvantitativnih podataka iz više primarnih studija kako bi se identifikovali opšti trendovi i procenila snaga dokaza o određenoj temi. Autor mora da koristi relevantne baze podataka, definiše kriterijume za uključivanje i isključivanje i primeni transparentnu i reproducibilnu metodologiju. Neophodno je jasno definisanje istraživačkog pitanja (PICOS okvir), navođenje smernica za odabir i dijagrama toka za selekciju studija (PRISMA).

SISTEMATSKI PREGLED LITERATURE SA META-ANALIZOM

Kombinuje kvalitativnu i kvantitativnu sintezu, koristeći statističke tehnike za sumiranje kvantitativnih rezultata a kvalitativnu sintezu za opisne/narrativne nalaze. Autor mora koristiti relevantne baze podataka, jasno definisati kriterijume za uključivanje i isključivanje studija, i primeniti transparentnu i reproducibilnu metodologiju. Istraživačko pitanje mora biti jasno definisano prema PICOS okviru, uz navođenje korišćenih smernica za izveštavanje (npr. PRISMA) i uključivanje PRISMA dijagrama toka za prikaz selekcije studija.

AKTUELNA TEMI

Razmatra savremeno, nerešeno ili kontradiktorno pitanje od teorijskog i praktičnog značaja, uz iznošenje sopstvenih rezultata istraživanja ili najnovijih važnih podataka iz literature. Konstrukcija članka je slobodna a poželjne su kratke zaključne napomene sa jasnom porukom.

U FOKUSU

Tematska, fokusirana analiza i/ili kratak osvrt na naučni problem koji je u tematskoj oblasti časopisa, a koji obrađuje pitanje od značaja za naučnu zajednicu i širu stručnu javnost.

KAZUISTIKA

PRIKAZ SLUČAJA I SERIJA SLUČAJEVA (≥4, ≤9)

Prikaz slučajeva sa retkom i neobičnom dijagnozom, dijagnostičkim procesom, strategijama lečenja, kliničkim tokom, ili ishodom lečenja, koji mogu biti od koristi za kliničku praksu i medicinsko obrazovanje. Prilikom pisanja potrebno je koristiti CARE smernice (<https://www.care-statement.org/writing-a-case-report>). Neophodan je pristanak informisanog pacijenta.

UVODNIK

Uvodnici su neregazirani tekstovi glavnog i odgovornog urednika i/ili članova Uredništva namenjeni najavi novog volumena, tematskog broja, sadržaja koji su od značaja za struku i/ili institucije čijim članovima je časopis namenjen kao i urednički tekstovi po pozivu. Uvodnici ne treba da sadrže neobjavljene ili originalne podatke, a moraju uključiti izjavu o sukobu interesa.

PISMO UREDNIKU

Neregazirani komentar/kritika teksta objavljenog u VSP. Pišu se u slobodnoj formi, uz eventualno navođenje podataka iz literature. Ne smeju sadržati neobjavljene rezultate. Objavljuju se prema odluci glavnog i odgovornog urednika.

ISTRAŽIVAČKO PISMO

Kratki prikaz originalnog istraživanja, koji sadrži uvod, metode, rezultate i diskusiju u sažetom obliku (bez podele u posebne celine sa podnaslovima) i maksimalno do 2 priloga (tabele/slike). Ne sadrži apstrakt i ključne reči ali mora da ispuni sve opšte uslove za razmatranje rukopisa (uključujući proces recenzije).

ISTORIJA MEDICINE/STOMATOLOGIJE/FARMACIJE

Materijal značajan za rasvetljavanje pojedinih događaja i/ili prikaz značajnih ličnosti iz istorije medicine/stomatologije/farmacije, a posebno vojne medicine/stomatologije/farmacije.

KLINIČKO ISTRAŽIVANJE

Originalna randomizovana kontrolisana ispitivanja i opservacione studije uticaja jednog ili više sredstava ili mera na ishod zdravlja ljudi, kliničku praksu i zdravstvenu politiku. Rukopisi moraju biti pripremljeni u skladu sa međunarodnim smernicama (npr. CONSORT – <https://www.consort-spirit.org/> ili STROBE – <https://www.strobe-statement.org/>) i registrovana u nekom od međunarodno priznatih javnih registara (npr. ClinicalTrials.gov).

PRIKAZ KNJIGE

Sadržaji bibliografske podatke o publikaciji (autori, izvorni naslov, izdavač, mesto i godina izdanja), njen kratak sadržaj i kritičke komentare sadržaja, stila i značaja knjige u datoj oblasti. Rukopis ne sme biti duži od 2 stranice.

IZVEŠTAJ SA NAUČNOG ILI STRUČNOG SKUPA

Prikaz aktivnosti naučnog ili stručnog skupa, uz isticanje najvažnijih referata ili zaključaka, odnosno preporuka od značaja za širi krug čitalaca VSP.

OBIM RUKOPISA

Celokupni rukopis rada čine: naslovna strana, apstrakti na srpskom i engleskom jeziku sa ključnim rečima, glavni tekst rada, zahvalnost (po potrebi), spisak literature, prilozima (tabele, slike, grafikoni, sheme, crteži).

Obim rukopisa za kategorije originalni rad, opšti (narrativni) pregled literature, sistematski pregled literature, meta-analiza, sistematski pregled literature sa meta-analizom iznosi do 5 000 reči.

Obim rukopisa za kategorije mini pregled, prethodno saopštenje, kratko saopštenje, prikaz slučaja, serija slučajeva, aktuelna tema, kliničko istraživanje, istorija medicine/stomatologije/farmacije iznosi do 3 000 reči.

Rukopisi za ostale kategorije/rubrike mogu imati najviše 1 500 reči.

PRIPREMA RADA

NASLOVNA STRANA

Na prvoj stranici rukopisa treba navesti sledeće:

- Naslov rada bez skraćenica;
- Puna imena i prezimena autora (bez titula, uz navođenje ORCID broja za sve autore koji ga imaju) sa oznakama sledećim redom *, †, ‡, §, ||, ¶, **, †† ... itd.
- Pun zvaničan naziv ustanova u kojima autori rade, mesto i državu u kojoj se ustanove nalaze (znaci *, †, ‡, §, ||, ¶, **, †† ... itd.pokazuju redom ustanove u kojima autori rade);
- Na dnu stranice navesti ime i prezime, adresu za kontakt, e-mail adresu i broj telefona (mobilnog/Viber ili WhatsApp) autora zaduženog za korespondenciju.

APSTRAKT

Na drugoj strani rada pišu se apstrakt i ključne reči. Apstrakt se piše kratkim i jasnim rečenicama. Za kategorije originalni rad, prethodno saopštenje, kratko saopštenje, sistematski pregled literature, sistematski pregled literature sa metaanalizom, meta-analiza, kliničko istraživanje, apstrakt je strukturisan i treba da ima sledeće delove: Uvod/Cilj, Metode, Rezultati, Zaključak. Svaki od navedenih segmenata pisati kao poseban pasus koji počinje boldovanom reči. Navesti najvažnije rezultate (numeričke vrednosti) i nivo statističke značajnosti. Zaključak mora biti direktno povezan sa rezultatima rada. Obim apstrakta ne sme da pređe 300 reči.

Za kategorije prikaz slučaja i serija slučajeva apstrakt ima sledeću strukturu: Uvod (u poslednjoj rečenici navesti cilj), Prikaz bolesnika, Zaključak. Svaki od navedenih segmenata pisati kao poseban pasus koji počinje boldovanom reči. Obim apstrakta ne sme da pređe 250 reči.

Za ostale kategorije radova, opšti (narativni) pregled literature, mini pregled, aktuelna tema, u fokusu, istorija medicine/stomatologije/farmacije apstrakt nema posebnu strukturu i ne sme da prede 200 reči.

Voditi računa da srpska i engleska verzija apstrakta budu međusobno tačni i precizni prevodi. Nijedna rečenica ne sme postojati u jednoj verziji a da nije prevedena u drugoj.

KLJUČNE REČI

Ispod apstrakta navesti pet do sedam relevantnih ključnih reči ili izraza koji ukazuju na sadržaj rada. Preporuka je da se ne ponavljaju reči iz naslova rada. U izboru ključnih reči koristiti *Medical Subject Headings – MeSH* (<https://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>).

STRUKTURA GLAVNOG TEKSTA RADA

Neophodno je da originalni rad, prethodno saopštenje, kratko saopštenje, meta-analiza, sistematski pregled literature, sistematski pregled literature sa meta-analizom, kliničko istraživanje sadrže poglavlja: Uvod (kratak prikaz predmeta istraživanja uz navod cilja rada u poslednjem pasusu), Metode (precizan opis odabira ispitanika i primenjenih metoda, uključujući statističke metode, broj dozvole saglasnosti nadležnog EK), Rezultati (prikazani logičkim redosledom bez dupliranja prikaza istih rezultata na više načina), Diskusija (bez ponavljanja podataka koji su već navedeni u odeljku Rezultati; diskutovati samo dobijene nalaze dovođenjem u vezu sa drugim relevantnim studijama, povezati diskusiju i zaključke sa ciljevima rada, po potrebi naglasiti limitacije istraživanja), Zaključak (koji proističe iz rezultata datog istraživanja), Zahvalnica (po potrebi), Literatura.

Rukopisi iz kategorija opšti (narativni) pregled literature, mini pregled, aktuelna tema, u fokusu sadrže sledeće celine: Uvod (sa odgovarajućim podnaslovima), Zaključak, Literatura.

Rukopisi iz kategorije prikaz slučaja, serija slučajeva sadrže sledeće celine: Uvod (cilj rada navesti kao poslednji pasus Uvoda), Prikaz bolesnika (identitet bolesnika mora ostati anoniman), Diskusija, Literatura.

Prikaz bolesnika ne sme imati više od pet autora.

UPITNICI (Questionnaires)

Svi korišćeni upitnici koji su upotrebljeni kao merni instrumenti za bilo koji od ispitivanih parametara, moraju biti prevedeni na jezik govornog područja ispitanika uz navođenje dokaza o izvršenoj validaciji i kulturološkoj adaptaciji podneblju ispitanika.

PRILOZI

Priloge čiji broj treba da bude usklađen sa dužinom teksta postaviti na kraj glavnog teksta rukopisa iza Literature, a u samom tekstu jasno naznačiti mesto koje se odnosi na dati prilog. Krajnja pozicija priloga biće određena u toku pripreme rada za publikovanje.

Tabele

Naslov treba napisati iznad tabele, a objašnjenja (legendu) ispod nje. Tabele se označavaju arapskim brojevima prema redosledu navođenja u tekstu. Tabele izraditi isključivo u programu *Word*, kroz meni *Table–Insert–Table*, uz definisanje tačnog broja kolona i redova koji će je činiti. Kucati fontom *Times New Roman*, veličinom slova 12, s jedinstvenim proredom. Tabele moraju biti jasne i imati sve elemente neophodne za pravilno razumevanje šta je u njima prikazano. Ukoliko prikazane vrednosti imaju „opseg“ ili „referentne vrednosti“, to se mora dodati.

U legendi ispod tabele treba objasniti sve skraćenice navedene u tabeli i sve oznake (npr. slova u superskriptu ili boldovane vrednosti). Takođe, neophodno je precizirati primenjene statističke metode.

Slike (ilustracije)

Pod slikama podrazumevamo sve oblike grafičkih priloga (fotografije, crteži, sheme i grafikoni). Slike treba ugraditi u rukopis na kraju teksta, posle literature i posle tabela (ako ih ima). Slike se označavaju arapskim brojevima prema redosledu navođenja u tekstu. Velika slova A, B, C itd. treba koristiti za označavanje delova višedelnih slika. Slova, brojevi i simboli treba da su jasni i ujednačeni, a dovoljne veličine da prilikom umerjavanja budu čitljivi. Dodaci prikazani na slikama moraju biti sačuvani kao fotografije (ne kao izmenjivi grafički elementi), tako da se njihov položaj ne može menjati, kako bi se obezbedila tačnost podataka prikazanih na slici. Primaju se isključivo digitalne fotografije sa minimalnom rezolucijom od 300 *dpi* i formata JPEG, PNG ili PDF. Slike koje ne zadovoljavaju navedene uslove neće biti prihvaćene za objavu. Dimenzije dostavljenih slika bi trebalo da budu približne dimenzijama u kojima će slika biti objavljena. Ukoliko autori nisu u mogućnosti da dostave digitalne fotografije, onda originalne slike treba skenirati u rezoluciji 300 *dpi* i u originalnoj veličini i kao takve ih dostaviti. Svi podaci na shemama i grafikonima treba da budu ispisani bezserifnim fontom radi lakše čitljivosti (npr. *Arial*, *Helvetica*), veličina slova ne manja od 10 *pt*. Merne jedinice i skale moraju biti jasno naznačene. Decimalni brojevi na grafikonima moraju biti prikazani sa tačkom, a razdvajanje hiljada mora biti označeno zarezom (npr. 1,234.56).

Video-prilozi (ilustracije rada) mogu trajati 1–3 minuta i biti u formatu *avi*, *mp4*(*flv*). Uz video dostaviti posebno sliku koja bi bila ilustracija video-prikaza u e-izdanju i objavljena u štampanom izdanju, kao i link ka platformi gde je video već postavljen.

U legendi ispod ilustracija treba objasniti sve skraćenice, simbole, brojeve ili slova koji se koriste za objašnjenje pojedinih delova slike. U slučaju grafikona precizirati primenjene statističke metode (po potrebi), a kod fotomikrografije navesti detalje o vrsti korišćenog bojenja i uvećanju.

Ukoliko se prikazuju fotografije osoba (bolesnika), lik mora biti „zamućen“ ili je potrebno obezbediti pisanu dozvolu lica sa fotografije za njeno korišćenje. Na prilogima (snimci rendgena, skenera, ultrazvuka, itd.) potrebno je

ukloniti sve što može da identifikuje bolesnika. Ukoliko je slika već negde objavljena potrebno je citirati izvor uz pisano odobrenje ako se radi o zaštićenom materijalu.

SKRAĆENICE

Skraćenice koristiti samo kada je neophodno, i to za veoma dugačke nazive hemijskih jedinjenja, odnosno nazive koji su kao skraćenice već prepoznatljivi (npr. DNK). Za svaku skraćenicu, osim standardne jedinice mere, navesti pun naziv pri prvom navođenju u tekstu (uključujući apstrakt). U naslovu i apstraktu izbegavati korišćenje skraćenica, u naslovu ih koristiti samo ako su neophodne. Za pojmove koji se u tekstu pominju više od tri puta preporučuje se uvođenje odgovarajućih skraćenica.

DECIMALNI BROJEVI

U tekstu rada na engleskom jeziku decimalne brojeve pisati sa tačkom (npr. 22.7), a u tekstu na srpskom jeziku sa zarezom (npr. 22,7). Kad god je to moguće, broj zaokružiti na jednu decimalu i pisati dosledno kroz ceo rad (npr. ako je jedna vrednost 32.2, sve ostale moraju imati jednu decimalu, npr. 32.0).

JEDINICE MERA

Dužinu, visinu, težinu i zapreminu izražavati u metričkim jedinicama (metar – m, kilogram (gram) – kg (g), liter – L) ili njihovim delovima. Temperaturu izražavati u stepenima Celzijusa (°C), pritisak krvi u milimetrima živinog stuba (mm Hg). Rezultate kliničkih i biohemijskih merenja navoditi u metričkom sistemu prema Međunarodnom sistemu jedinica (SI).

ZAHVALNICA

Izneti doprinos osobe kojoj treba odati priznanje, ali koja ne ispunjava kriterijume za autorstvo. Navesti finansijsku pomoć (sponzorstva, stipendije, oprema i drugo), kao i naziv projekta u okviru koga je istraživanje sprovedeno.

STATISTIČKA ANALIZA

U odeljku Metode detaljno opisati primenjene statističke metode kako bi bila omogućena provera ispravnosti njihove primene i reprodukcija analize. Rezultati moraju biti numerički jasno prikazani uz odgovarajuće pokazatelje varijabilnosti i pouzdanosti (npr. standardna devijacija, standardna greška, interval poverenja). Precizirati tip studije i opisati način na koji je izvedena. Navesti kriterijume uključenja i isključenja. Navesti softver i verziju kompjuterskog programa u kome je izvršena statistička obrada podataka. U odeljku Rezultati kao i u legendama tabela i/ili priloga navesti statistički metod koji je korišćen za analizu prikazanih rezultata. Vrednosti *p* se uvek pišu sa početnom nulom (npr. $p > 0.05$ a ne $p > .05$).

LITERATURA

Reference numerisati rednim arapskim brojevima prema redosledu navođenja u tekstu (uključujući tabele i legende priloga). Preporučuje se da većina citiranih radova bude mlađa od deset godina. Preporučuje se da broj citiranih originalnih radova bude najmanje 80% od ukupnog broja referenci, odnosno broj citiranih knjiga, poglavlja u knjigama i preglednih članaka manji od 20%. Svi radovi, bez obzira na jezik izvora, citiraju se na engleskom jeziku, a izvorni jezik navodi se u zagradi, iza citirane reference.

Svi podaci o citiranoj literaturi moraju biti tačni, a citirani radovi lako pristupačni čitaocima. Uz svaku referencu navesti DOI broj. Preporučuje se citiranje samo radova objavljenih u časopisima koje indeksiraju *Current Contents*, *Index Medicus (Medline)*, *Excerpta Medica*, *Scopus*, *Web of Science*.

Nije dozvoljeno citiranje apstrakta, sekundarnih publikacija, usmenih saopštenja, neobjavljenih radova, službenih i poverljivih dokumenata, Vikipedije, preprint objava i *in press* članaka, povučenih radova (*retracted article*), radova objavljenih u predatorskim časopisima.

Prilikom citiranja sajtova, ne može se citirati naslovna strana već se mora citirati ona strana sa koje je informacija preuzeta. Svaka navedena referenca mora biti dostupna za proveru *online*. Ukoliko referenca ne postoji na internetu (npr. arhivski materijal i sl.), autor mora da dostavi izvor odakle je preuzeo citiranu literaturu odnosno može slikati ili skenirati dokument i poslati na e-mejl: stlitteratura@gmail.com.

Reference se citiraju prema Vankuverskom stilu koji je uspostavio ICMJE (https://connect.ebsco.com/s/article/Citing-Articles-in-Vancouver-ICMJE-Style?language=en_US).

Primeri citiranja:

Članak sa 1 do 6 autora

Nikolić A, Biočanin V, Rančić N, Dušpara M, Đurić D. Serbian translation and validation of the SF-36 for the assessment of quality of life in patients with diagnosed arterial hypertension. *EABR Exp Appl Biomed Res* 2023; 24(3): 227–34. DOI: 10.2478/sjsecr-2020-0073

Članak sa više od 6 autora

Kapur VK, Auckley DH, Chowdhuri S, Kuhlmann DC, Mehra R, Ramar K, et al. Clinical Practice Guideline for Diagnostic Testing for Adult Obstructive Sleep Apnea: An American Academy of Sleep Medicine Clinical Practice Guideline. *J Clin Sleep Med* 2017; 13(3): 479–504. DOI: 10.5664/jcs.m.6506

Volumen sa suplementom

Smith JA, Brown LM. Effects of vitamin D on immune response. *J Nutr Sci* 2024; 15(Suppl 2): S45–53.

Sveska sa suplementom

Zhou Q, Shi R, Kopjar B, Wang H, Chen D, Li H, et al. Adjacent Intervertebral Disc Changes in Patients with Isobar Semirigid Dynamic Stabilization System. *Global Spine J* 2017; 4(1 Suppl): s-0034-1376699.

Volumen sa delom (Pt)

Ozben T, Nacitarhan S, Tuncer N. Plasma and urine sialic acid in non-insulin dependent diabetes mellitus. *Ann Clin Biochem* 1995; 32(Pt 3): 303–6.

Sveska sa delom

Poole GH, Mills SM. One hundred consecutive cases of flap lacerations of the leg in ageing patients. *N Z Med J* 1994; 107(986 Pt 1): 377–8.

Sveska bez volumena

Turan I, Wredmark T, Fellander-Tsai L. Arthroscopic ankle arthrodesis in rheumatoid arthritis. *Clin Orthop* 1995; (320): 110–4.

Bez volumena i sveske

Browell DA, Lennard TW. Immunologic status of the cancer patient and the effects of blood transfusion on antitumor responses. *Curr Opin Gen Surg* 1993; 325–33.

Paginacija rimskim brojevima

Fisher GA, Sikic BI. Drug resistance in clinical oncology and hematology. Introduction. *Hematol Oncol Clin North Am* 1995; 9(2): xi–xii.

Knjiga

Štampana knjiga

Ritter JM, Flower RJ, Henderson G, Loke YK, MacEwan D, Robinson E, et al. Rang & Dale's Pharmacology. 10th ed. London: Elsevier; 2023. p. 3630.

Knjiga u elektronskom formatu

Shreeve DF. Reactive attachment disorder: a case-based approach [Internet]. New York: Springer; 2012 [cited 2012 Nov 2]. 85 p. Available from: <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4614-1647-0>

Poglavlje

U editovanoj knjizi

Metcalfe CS, Smith MD, Wilcox KS. Pharmacotherapy of the Epilepsies. In: Brunton LL, Knollmann BC, editors. Goodman & Gilman's The pharmacological basis of therapeutics. 14th ed. NY: McGrawHill; 2023. p. 385–411.

U editovanoj elektronskoj (online) knjizi

Halpen-Felsher BL, Morrell HE. Preventing and reducing tobacco use. In: Berlan ED, Bravender T, editors. Adolescent medicine today: a guide to caring for the adolescent patient [Internet]. Singapore: World Scientific Publishing Co.; 2012 [cited 2012 Nov 3]. Chapter 18. Available from: http://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/9789814324496_0018

Veb stranica

Internet stranica

Diabetes Australia. Diabetes globally [Internet]. Canberra ACT: Diabetes Australia; 2012 [updated 2012 June 15; cited 2012 Nov 2]. 85 p. Available from: <http://www.diabetesaustralia.com.au/en/Understanding-Diabetes/Diabetes-Globally/>

Deo internet stranice

Australian Medical Association [Internet]. Barton ACT: AMA; c1995-2012. Junior doctors and medical students call for urgent solution to medical training crisis; 2012 Oct 22 [cited 2012 Nov 2]; [about 3 screens]. Available from: <https://ama.com.au/media/junior-doctors-and-medical-students-call-urgent-solution-medical-training-crisis>

Zbornik radova sa kongresa

Kimura J, Shibasaki H, editors. Recent advances in clinical neurophysiology. Proceedings of the 10th International Congress of EMG and Clinical Neurophysiology; 1995 Oct 15–19; Kyoto, Japan. Amsterdam: Elsevier; 1996.

Rad iz zbornika

Bengtsson S, Solheim BG. Enforcement of data protection, privacy and security in medical informatics. In: Lun KC, Degoulet P, Piemme TE, Rienhoff O, editors. MEDINFO 92. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 1992 Sep 6–10; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland; 1992. p. 1561–5.

Disertacija

Knežević D. The importance of decontamination as an element of complex therapy of poisoning with organophosphorous compounds [Ph.D. Thesis]. Belgrade: School of Veterinary Medicine; 1988. (Serbian)

Ostali objavljeni članci

Novinski članak

Vujadinović J. The inconsistency between federal and republican regulation about pharmacies. In between double standards. *Borba* 2002 February 28; p. 5. (Serbian)

Sveto pismo

Serbian Bible. Belgrade: British and Foreign Biblical Society; 1981. Book of Isaiah 2: 19–22. (Serbian)

Rečnici i slične reference

Kostić AD. Multilingual Medical Dictionary. 4th Ed. Belgrade: Nolit; 1976. Erythrophobia; p. 173–4.

Ostale primere navođenja publikacija možete videti na https://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html

NAKNADE ZA OBJAVLJIVANJE ČLANKA

Naknada za objavljivanje rada se plaća nakon prihvatanja rukopisa za objavljivanje. Odluka o prihvatanju mora biti potvrđena na sednici Uredništva VSP. Radovi za koje nisu plaćene naknade neće biti objavljeni.

Uplata nije garancija da će rad biti objavljen u VSP.

Svi autori dužni su da plate *Article Processing Charge* za pokriće troškova jezičke, stručne i tehničke obrade rukopisa, kao i njegovog objavljivanja. Domaći autori plaćaju iznos od 5 000 dinara, a inostrani 150 eura.

Institucionalna pretplata (10 000 dinara) važi isključivo za institucije (ustanove) koje žele da dobijaju fizičke kopije mesečnih brojeva časopisa.

U godini u kojoj su uplatili pretplatu autori mogu podneti neograničen broj radova u VSP.

Kopije uplatnice neophodno je dostaviti na e-mejl adresu: stl Literatura@gmail.com radi evidencije uplate.

Od pretplate su oslobođeni recenzenti VSP (potrebno je dostaviti ID broj rada ili naslov rada koji su recenzirali), studenti na doktorskim studijama (uz potvrdu o upisanoj tekućoj godini), urednici. Uredništvo zadržava pravo da može umanjiti iznos pretplate ili osloboditi autore plaćanja pretplate na obrazloženu molbu autora.

Za sve dodatne informacije, možete se obratiti na dole navedene adrese i brojeve telefona.

Redakcija časopisa „Vojnosanitetski pregled“

Ul. Crnotravska 17

11 000 Beograd

Srbija

Telefon: (+381 11) 3608-997

E-pošta: vsp@vma.mod.gov.rs

E-pošta za informacije u vezi sa pretplatom: stl Literatura@gmail.com

Internet stranica: www.vsp.mod.gov.rs

ISSN 0042-8450

ISSN Online 2406-0720 OPEN ACCESS